

Irak Seçimleri ve Sadr'ın Seçim Zaferi

Fatih Oğuzhan İpek

2003 yılında ABD öncülüğünde Irak'ın işgal edilmesi, bu dönemden itibaren Saddam Hüseyin döneminde birikmiş olan mezhepçi sürtüşmeleri daha da artırmıştır. Artık mezhep çatışmalarının Irak grupları arasında kanıksanmaya başlandığı bu dönemde sadece 2007 yılında bini aşkın terör eylemi gerçekleşmiştir. 2014'ün Haziran ayında DEAŞ'ın Musul'u ele geçirmesinden sonra Irak'ta Şii dini lider Ali Es-Sistani'nin fetvasıyla kurulan Şii milislerden müteşekkil Haşdi Şabi'nin Sünni bölgelerde yaptığı katliamlar ve DEAŞ'ın uyuyan hücreler olarak terör eylemlerine devam etmesi mezhep temelli çatışmaların hala sürdüğünü göstermektedir.

2018 yılına gelene kadar Irak'ın değişen siyasal, ekonomik ve sosyal faktörleri Şii lider Mukteda Es-Sadr'ın seçim zaferine dair ipuçları barındırmaktadır. Bu faktörlerin birbirleriyle ilişkili olarak şu noktaya çıktığı söylenebilir; Iraklıların geleceğe dair umutsuzluğu. 2003 işgalinin ardından ülkeyi fiilen idare eden ABD'nin Irak ordusunu Baassızlaştırmak için tasfiye etmesi ülkede kaosa yol açmış ve DEAŞ terör örgütünün filizlenmesini kolaylaştırmıştır. Ülkede güvenliğin devlet eliyle sağlanamaması Haşdi Şabi'nin

kurulmasına ve bu milis örgütünün İran tarafından araçsallaştırılmasına yol açmıştır. Bu süreçte Iraklılar DEAŞ ve Haşdi Şabi arasında kalmıştır. Iraklıların yaşadığı güvenlik problemlerine bir de yönetici elitlerin yaptığı yolsuzluklar eklenmiştir. Bu süreçte ABD ve İran gibi dış aktörlerin ülkenin yönetiminin belirlenmesinde büyük ölçüde söz sahibi olması, Irak'ın kendi sorunlarının üstesinden gelmesini engellemiştir.

Bu atmosferde seçime giren Iraklılar 2014 genel seçimlerinde yüzde 63 oranında katılım gösterirken 2018 genel seçimlerinde yüzde 44,5 oranında katılım göstermiştir. Yolsuzluk ve kötü yönetim gibi sebeplerden ötürü Iraklıların geleceğe dair umutsuzluğu, iki milyona yakın yerinden edinmişlerin halen kamplarda yaşamlarını idame ettirmesi, seçimlere katılımın düşük olmasına sebebiyet vermiştir. Buna ek olarak, Iraklıların uzun siyasi geçmişi haiz "eski yüzler" olarak adlandırdıkları siyasetçilerin 2018 genel seçimindeki adayların yüzde 80'nini oluştururken, uzun siyasi geçmişi haiz olmayan "yeni yüzler" olarak adlandırdıkları siyasetçilerin genel seçimdeki adayların yüzde 20'sine tekabül etmesi Iraklıların umutsuzluğunu beslediği için seçimlere katılımın düşük olmasına yol açmıştır.

2018 seçimi genel hatlarıyla değerlendirildiğinde, Saddam Hüseyin döneminde suikaste uğrayan etkili Şii din adamı Muhammed Sadık Es-Sadr'ın oğlu Mukteda Es-Sadr'ın söylemlerinin Iraklıların ilgisine mazhar olmasının sebeplerinden biri Iraklıların yukarıda sayılan sorunlarına çözüm getirme vaadi olmuştur. Bu noktada Sadr'ın yolsuzluk ve reform üzerine söylemlerde bulunarak Iraklıları cezbettği söylenebilir. Sadr söylemlerini pratiğe dökme konusunda da aktif davranmıştır. Seçim sürecinde Şii din adamı Cevat el-Halisi'nin seçimi boykot etme çağrısına karşılık Sadr, seçimleri boykot etmenin sonunda yolsuzluğun iktidara gelişine sebep olacağını söylemiş, yolsuzluğu önlemek ve milleti kurtarmak için Iraklılara sandığa gitme çağrısında bulunmuştur. Reform konusundaki söylemlerini pratiğe taşıyacak şekilde seçimlerden 2 ay önce tabanına Bağdat'ta protesto çağrısında bulunmuş ve bu yolsuzluk protestoları seçimlere kadar sürmüştür. Sadr, bir diğer Şii rakibi Haşdi Şabi'nin adını kullanarak siyasi rant elde edilmesinin doğru olmadığını hatta bunun "haram" olacağı açıklamasında bulunarak rakibinin daha fazla popülerlik kazanmanmasını engellemeye çalışmıştır. Sadr'ın söylemleri ile pratiklerini uyumlu tutarak seçim performansını yüksek tuttuğu söylenebilir.

Sadr'ın Irak'ın herşeyi ile "Iraklı" olması gerektiğini vurgulayan ve ABD karşıtı ile İran'a mesafeli bir çizgi benimseyen karakteri, Iraklılar nezdinde Sadr'ı öne çıkaran bir diğer sebeptir. Sadr, sadece ABD ve İran'a karşı değil dışardan herhangi bir müdahaleyi kabul etmeyen ve Irak'ı ilgilendiren kararın başka devletlerin başkentlerinde değil Irak'ta alınmasını isteyen bir figür olarak öne çıkmıştır. Türkiye'nin Afrin operasyonu sonrasında Kuzey Irak'taki PKK yapılanmasına son vermek için yapmak istediği operasyon konusunda Sadr, Bağdat yönetiminden Türkiye'nin olası Kuzey Irak operasyonunu engellemesini istemiştir. Sadr'ın Iraklılık yönünü gösteren bir diğer gelişme ise seçim sonrasında koalisyon çalışmaları esnasında İran Devrim Muhafızları Ordusu Kudüs Gücü komutanı Kasım Süleymani ve ABD başkanı Donald Trump'ın DEAŞ ile mücadele özel

temsilcisi Brett McGurk'ün kesin seçim sonuçları açıklanmadan Irak'ta lobi yapmak için bulunması hususunda Sadr, yeni hükümetin kurulması sürecinde herhangi bir dış müdahaleyi kabul etmeyeceğini açıklamıştır.

Sadr'ın koltuk sayısının yüksek olmasında halkın sorunlarına hitap etme becerisi ve "Iraklılık" vurgusu kadar önemli bir diğer sebep ise yaklaşık iki milyon yerinden edilmişlerin çoğunluğunu teşkil eden Sünnilerin kamplarda kalması nedeniyle oy kullanamamışlardır. Irak'ta ülke içinde belirli bölgelerin seçim bölgesi olarak belirlendiği ve seçmenlerin o bölge için oy kullandığı dar bölge nispi temsil seçim sistemi kullanılması, Sadr'ın koltuk sayısının daha da yüksek çıkmasına yol açmıştır. Böylelikle, Sadr, Ahrar Blok'u ile girdiği 2014 genel seçiminde 34 koltuk kazanırken 2018 genel seçiminde Sadr partisi İstiğama ile liberaller ve komünistlerin dahil olduğu Sairun koalisyonunu kurarak 54 koltuk kazanmıştır.

2018 genel seçiminde Sadr'ın başarılı bir profil çizip çizemeyeceğini tespit etme noktasında onun söylem ve vaatlerini seçim sonrası koalisyon çalışmalarında devam ettirip ettiremeyeceği belirleyici olacaktır. Mesela, eski Başbakan ve Kanun Devleti koalisyonu lideri Şii figür Nuri El-Maliki'nin Şii çoğunluk koalisyonu oluşturulmasına sıcak bakmayan Sadr, "mezhepler üstü ve teknokrat hükümet" söylemleriyle Maliki'nin yaklaşımına karşı çıkmaktadır. Sonuç olarak, Sadr'ın yolsuzluk karşıtlığı, reform talebi, Irak'ın alacağı herhangi bir karara dış müdahale karşıtlığı ve "mezhepler üstü ve teknokrat hükümet" söylemi, seçim sonrası süreçte pratiğe döküldüğü ve tutarlılık gösterdiği takdirde Irak için gerçek bir seçim zaferinden söz etmek mümkün olacaktır.